

תנו לי לתרום!

הכתבה "תנו לי לתרום", אינה כתבה אמיתית, אולם המקרה המתואר בה מבוסס על מרכיבים מכמה וכמה מקרים אמיתיים שאירעו בארץ והגיעו להכרעה בבתי המשפט.

בשנת 2003 הוגשה לבית המשפט בקשה לאשר את הסכמתה של נערה בת 15 לתרום כליה לאחותה החולה בת ה-25.

הורי האחיות טענו שאמנם בתם הצעירה נחשבת עדיין לקטינה מבחינה חוקית, אך היא בוגרת מאוד ומבינה את המשמעויות השונות של תרומת הכליה, בכך מתקיים במקרה זה באופן מלא עקרון ה"הסכמה מדעת". אי לכך יש לקבל את בקשתה של הצעירה ולתת להם כאפוטרופוסים של בתם הקטינה סמכות לאשר את רצונה. במשפחה שני בנים בגירים נוספים, אך הם לא נמצאו מתאימים לתרומה.

כבר בדיון הראשון אמרו השופטים שהשיקול המכריע במקרה זה יהיה טובתה של האחיות הצעירה והבריאה. בית המשפט מינה פסיכולוג שיבחן את בגרותה הנפשית של האחיות הצעירה ואת יכולתה להתמודד עם ההשלכות של הסכמתה לתרום כליה. לאחר שערך שיחת התרשמות עם הנערה תמך הפסיכולוג בעמדת הנערה וההורים.

הפסיכולוג טען בבית המשפט שהתרשם ששתי האחיות קרובות מאוד זו לזו. רצון האחיות הצעירה לתרום כליה לאחותה החולה הוא ביטוי טבעי למחויבות העמוקה שהיא חשה כלפי אחותה.

אם בית המשפט לא יקבל את רצונה היא עלולה לחוש שהיא "בוגדת" באחותה האהובה בשעת מצוקתה ושהיא מונעת ממנה את הסיכוי היחיד להציל את חייה.

חוות הדעת הרפואית שהוצגה במשפט קבעה שאמנם מדובר בכליה שהיא "איבר שאין גזעו מחליף" כלומר איבר שאינו מתחדש, ולכן הוצאתו תגרום נזק בריאותי קבוע לתורמת, עם זאת ניתוח הוצאת הכליה אינו מסכן את הקטינה והיא תוכל לחזור ולנהל אורח חיים רגיל גם עם כליה אחת.

השופטים ביקשו שיוגשו לפנייהם הוכחות שמצבה הרפואי של האחיות המבוגרת מחייב השתלה דחופה ומיידית, ושלא ניתן לחכות עד שיימצא תורם אחר.

פסק דין בבקשה האמורה טרם ניתן. השופטים הביעו את החשש שהחלטתם לקבל את בקשת הנערה וההורים במקרה מסוים זה, תפתח פתח לבקשות רבות נוספות במקרים אחרים שאינם כה ברורים וכה מוצדקים. החלטה כזאת עלולה לגרום להפעלת לחצים חברתיים ורגשיים על קטינים לתרום כליות, אולי אפילו בניגוד לרצונם.

הסכמה מדעת לטיפול רפואי

עקרון ה"הסכמה מדעת" הוא עקרון משפטי שמשמעותו שכל טיפול רפואי מחייב שיתוף פעולה והסכמה של המטופל - הסכמה הניתנת מרצון חופשי ובדעה צלולה, ללא לחץ וללא כפייה. ההסכמה צריכה להינתן על ידי אדם כשיר - לרוב הכוונה לאדם בגיר (מעל גיל 18) בעל יכולת תקינה לשיפוט המציאות. כמו כן דורש עקרון "ההסכמה מדעת" שההסכמה תינתן על סמך מידע מלא שקיבל האדם מרופאו בדבר הטיפול שהוא עומד לעבור, הסיכונים הכרוכים בו והשלכותיו.

על פי: פחופ' מרדכי קרמר, השתלות איברים, ידיעות ספרי חמד, תל אביב 2001, עמ' 126.

"השיקול המכריע במקרה זה יהיה טובתה של האחיות הצעירה והבריאה"
על פי שיקול זה, כיצד לדעתכם על בית המשפט לפסוק?

הצעה לפעילות

- כתבו נאום שבו תנסה הנערה בת ה-15 גיבורת הכתבה "תנו לי לתרום!" לשכנע את בית המשפט שאף שהיא עדיין אינה נחשבת "בגירה" מבחינה משפטית, היא "כשירה" מבחינת אישיותה ולכן על בית המשפט לקבל את הסכמתה לתרום כליה לאחותה.
- כתבו דו"שיח בין הנערה הרוצה לתרום לבין חברתה הטובה המתנגדת מאוד לרעיון.

האם מותר לזכות כלית קטן בהסכמת הוריו כדי להשתילה באחיו?

פסק הלכה של הרב יצחק זילברשטיין

שאלה: ילד בן 12 הזקוק להשתלת כליה, וכליית אחיו בן ה-11 נמצאת מתאימה לכך, האם בן ה-11 מוכן לתרום את כלייתו ואף ההורים הביעו הסכמתם לכריתתה, הרופא מבקש לדעת האם לפי ההלכה רשאי הוא לבצע את הכריתה.

תשובה: לפי דעת תורה אין מתנת קטן מתנה... ולכן אין הסכמתו תופסת ואין בה ממש. וגם אדם גדול בר דעת... אינו חייב לתרום אבר להצלת אחיו... ועל אחת כמה וכמה כאשר יש בתרומה קצת סיכון של ניתוח וכו'. וכל שכן קטן הפטור ממצוות. אמנם אם היה התורם בן 13 יום אחד, היה רשאי לתרום אבר למען הצלת אחיו ואף מידת חסידות היא, אולם כעת כאשר הוא קטן אין הסכמתו כלום. וההורים אינם בעלים על בנם, ואף לא אפוטרופוסים עליו ואין בהסכמתם כלום.

הרב יצחק זילברשטיין, "תרומת כליה של קטן בהסכמת הוריו", הלכה ורפואה ד', ירושלים תשמ"ה, ע"מ קנ-קנז.

קטן

כינוי לנער צעיר, עד גיל 13 יום אחד.

קטנה - נערה צעירה, עד גיל 12 יום אחד.

נקודות לדיון

- האם לדעתכם בגיל 13 יום מסוגל נער להחליט החלטה עצמאית על תרומת כליה מגופו?
- מה צריך להיות, לדעתכם, הגיל הקובע בשאלה זו?
- האם על פי פסק זה יש להתחשב בעמדת ההורים - בעד או נגד התרומה?
- מהו השיקול על פיו פסק הרב זילברשטיין במקרה זה?
- מה דעתכם על פסיקתו?